



המצרים 'סגרו את המיס'

בפרשתנו אנו מוצאים דמיון מפתיע בין שיטת הפעולה של פרעה לבין זו של הנאצים ימ"ש, כלפי היהודים. ממעשי שונאינו אנו לומדים מה הדברים החיוניים ביותר לעם ישראל: בתי כנסת ומקוואות.

ליל הבדולח האמיתי

לפני שנים השלט המפורסם "ארבעט מאכט פריי" שהתנוסס באושוויץ נגנב, ובסופו של דבר מצאו אותו והתקינו אותו בחזרה. מה כל כך מיוחד בשלט הזה שהוא הפך לסמל של השואה, ומדוע כל העולם רעש כאשר גנבו את השלט?

למעשה השלט הזה מסמל את שיטת העבודה הקבועה של הנאצים ימ"ש. הם כמובן לא סיפרו ליהודים שעומדים להרוג אותם, אלא כשהם הגיעו למחנה העבודה הם הכריזו ש"העבודה משחררת", תעבדו, תקבלו אוכל, והכל יהיה טוב. זו היתה שיטתם הקבועה על כל צעד ושעל.

כולם מכירים את המושג "ליל הבדולח" ("קריסטל נאכט"). תשאלו כל אחד מה אירע באותו לילה, והוא ישיב ששברו חלונות "קריסטל" של בתי כנסת. בחור יהודי בצרפת התנקש בחייו של דיפלומט גרמני בגלל שמשפחתו הוגלתה מגרמניה חזרה לפולין, הידיעה הגיעה לגרמניה, וכתוצאה מהדברים המון מוסת התפרץ בזעם וכילה את חמתו על חלונות של כמה בתי כנסת.

אולם לאחרונה למדתי מה באמת התרחש באותו לילה. הגרמנים תקפו אלף וחמש מאות בתי כנסת בגרמניה בלילה אחד! אין ספק שזו פעולה שדורשת ארגון קודם לכן. ופרט לכך הם שדדו ובזזו מאות חנויות ובתי עסק של יהודים. צריכים לזכור שלא על כל חנות התנוססה מזוזה, ולא כל מוכר חבש כיפה לראשו, וכיצד הם ידעו בדיוק אלו חנויות שייכות ליהודים. לשם כך נדרשה רשימה מסודרת עם כתובות מדויקות.

בנוסף לכך, באותו לילה עצרו שלושים אלף יהודים ושלחו אותם למחנות עבודה. כמה אנשי SS היו צריכים כדי לעצור שלושים אלף אנשים בלילה אחד לפי כתובות מדויקות? והעולה על כולנה: באותו לילה רצחו כחמש-מאות יהודים רח"ל.

כזאת פעולה נרחבת דרשה תכנון וארגון של חודשים רבים. הכל כבר היה מוכן ומאורגן מראש, אלא שהם ציפו להזדמנות נאותה מבחינתם כדי לבצע את תוכניתם הזדונית. ואז הגיעו החדשות שיהודי התנקש בדיפלומט גרמני, וזה היה

תירוצ מספיק טוב כדי לבצע את הפעולה.

אבל איך הם כינו זאת "קריסטל נאכט", פשוט שברו כמה חלונות של כמה בתי כנסת?

לבלום את הילודה

בפרשת השבוע אנו קוראים על גלות מצרים. מדהים לראות עד כמה השיטה של פרעה היתה דומה לשיטה המוכרת של הנאצים. המדרש מספר שפרעה קרא לאסיפה של כל בני ישראל וביקש מהם שיעזרו לו לבנות את המדינה. פרעה עצמו לקח כלי עבודה והראה לכולם דוגמא חיה של עבודת כפיים, ומי רואה את פרעה מייצר לבנים ולא יצטרף לעשייה הזאת? בפרט היהודים שתמיד רוצים להוכיח את נאמנותם למולדת. מיד כל עם ישראל התגייס לעזור לפרעה. אלא שבהתחלה היתה עבודתם בהתנדבות ולאחר מכן זה הפך לחובה וכבר לא היה ביכולתם להתחמק מהעבודה.

אבל לפרעה נותרה בעיה: יש יותר מדי יהודים ועלולה להיווצר במצרים בעיה דמוגרפית, ולכן צריך לעצור את הילודה, שהרי בני ישראל יעלו עלינו. פרעה קורא אפוא למיילדות ומצווה עליהן בחשאי בלי לפרסם, שאם נולד בן עליהן להרוג אותו בלידה, וכך אפילו האמא לא תדע מה אירע, שכן קורה שילד נולד מת ל"ע.

אולם המיילדות לא שיתפו פעולה עם פרעה, והוא ניסה שיטה אחרת. וכאן אנו מגיעים לפרשת השבוע בה אנו קוראים על המכות. המכה הראשונה הייתה מכת דם. נשאלת השאלה מדוע הקב"ה הכה את המצרים דווקא בשיטה הזאת, מדוע להפוך את המים לדם? ועוד זו המכה הראשונה?

אומר הרבי (בשיחת כ"ד טבת תשמ"א סעיף כד) שיש מדרש מעניין שאומר שכבר במצרים בנות ישראל נהגו לטבול במקווה. והיות שהמצרים רצו לעצור את הילודה בעם ישראל, הם "סגרו את המים" ולא הרשו לבנות ישראל לטבול בנהרות שלהם.

הרבי מסביר שהמצרים למעשה מצאו עצה כיצד להיראות אנשים נחמדים שלא מתערבים ולא אומרים לאף אחד מה לעשות, הם בוודאי לא הורגים תינוקות חלילה, אלא הם בסך הכול סגרו את המים. הרי אפשר למצוא סיבות רבות מדוע יש למנוע מהיהודים לטבול בנהרות, אולי כי זה עם של עבדים והם עלולים לזהם את המים, ולא רוצים להתרחץ איתם באותם מקומות.

הלא בהיסטוריה הארוכה של עמנו כבר האשימו אותנו שאנחנו מרעילים את הבארות וכו'. קיצורו של דבר: לא חסרים תירוצים מדוע למנוע מהיהודים גישה למים, ובצורה כזאת הם ירוויחו שני דברים: גם יעצרו את הילודה, וגם ייחשבו בעיני הכול כאנשים "הגונים".

וע"ז אומר המדרש: "לפי שלא היו מניחין בנות ישראל לטבול מטומאתן כדי שלא יהיו פריין ורביין לפיכך לקו בדם" (מד"ר וארא). הקב"ה דן את המצרים "מדה כנגד מדה", כשם שהמצרים סגרו לעם ישראל את המים כן הקב"ה סגר למצרים את המים לשבוע ונתן להם להרגיש כיצד ניתן לחיות ללא מים. זאת היתה מהותה של

יסודות הקהילה היהודית

אמנם גם המכה הזאת לא פעלה פעולתה. המצרים המשיכו וגזרו "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", (שמות א, כ"ב). רשמית זו היתה גזרה על כולם, כביכול יש יותר מדי זכרים במצרים ונוצר צורך לאזן בין המינים. בתרגום אונקלוס מופיעה מילה אחת נוספת: "כל ברא דיתילד ליהודאי" § לא סתם כל ילד אלא דוקא ילדים יהודיים. הגזרה הרשמית היתה שכל ילד שנולד יש להשליכו ליאור, אבל מפה לאוזן העבירו את המסר שהכוונה היא דווקא לילדיהם של היהודים. אבל גם כאן באופן רשמי הם הציגו מצג שווא כאילו אין להם שום דבר נגד בני ישראל.

דוד המלך אומר בתהילים: "מאויבי תחכמני". כלומר, אם ברצונך לדעת מה באמת חשוב ביהדות עליך לבדוק מה השונאים שלנו רוצים להרוס, במה הם מתרכזים ולמה הם נטפלים. במצרים ניסו לעצור את הילודה ולא נתנו להשתמש במקווה. כשהנאצים ימ"ש רצו לשבור את רוחו של העם היהודי הם התקיפו בתי כנסת. הם לא נטפלו למסעדות כשרות ולא למשרדי הקהילה, אלא דווקא לבתי הכנסת.

מפעולותיהם האפלות של המצרים והנאצים אנו יכולים להסיק מה הם הדברים החשובים ביותר לעם היהודי, מקווה ובית כנסת, שבהם מונח כל החוסן של העם היהודי ומשם אנו שואבים את הכוחות להמשיך. ולכן בעם היהודי מעולם לא הייתה קהילה שלא היו בה מקווה ובית כנסת, שכן אלו הם אבני היסוד של הקהילה היהודית.